

"सुधारीत सर्वोत्कृष्ट आरोग्य गाव "
राज्यातील ग्रामपंचायतीसाठी बक्षिस योजना..

राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान
राज्य आरोग्य सोसायटी, महाराष्ट्र
परिपत्रक क्र. राग्राव २००८/प्र.क्र.०८/०८/आरोग्य - ७ (अ)
दिनांक : १३/०६/२००८

बाबत:- राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान, राज्य आरोग्य सोसायटी, महाराष्ट्र
परिपत्रक क्र. राग्राव २००८/प्र.क्र.०८/०८/आरोग्य - ७ (अ), दिनांक : १५/०४/२००८

प्रस्तावना:-

संदर्भाकित परिपत्रकामध्ये प्रत्येक गटातून दोन गावांची , जिल्हास्तरावर दोन गावांची व संपूर्ण राज्यातून दोन गावांची निवड करण्याचा निर्णय घेतला आहे. तथापि बक्षिसपात्र गावांची संख्या वाढविण्याच्या दृष्टीकोनातून तसेच जास्तीत जास्त गावांचा सहभाग वाढविण्याच्या दृष्टीतून सुधारीत सर्वोत्कृष्ट आरोग्य गाव बक्षिस योजना राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक:- राज्यातील सर्व ग्राम पंचायतीसाठी सर्वोत्कृष्ट आरोग्य गाव ही योजना संदर्भाकित परिपत्रकामध्ये जाहिर करण्यात आली आहे. यामध्ये खालील प्रमाणे सुधारणा करून **"सुधारीत सर्वोत्कृष्ट आरोग्य गाव"** बक्षिस योजना जाहिर करण्यात येत आहे:-

1. प्रत्येक गटामधून (BLOCK) दोन लहान व दोन मोठ्या गावांची निवड करून प्रथम क्रमांकास रु.२०,०००/- व द्वितीय क्रमांकास रु. १५,०००/- बक्षिसापोटी देण्यात यावेत.
2. प्रत्येक जिल्हा स्तरावर दोन लहान व दोन मोठ्या गावांची निवड करून प्रथम क्रमांकास रु.५०,०००/- व द्वितीय क्रमांकास रु. ३०,०००/- बक्षिसापोटी देण्यात यावेत.
3. राज्य स्तरावर दोन लहान व दोन मोठ्या गावांची निवड करून प्रथम क्रमांकास व रु.१,००,०००/- व द्वितीय क्रमांकास रु. ७५,०००/- बक्षिसापोटी देण्यात यावेत.
4. गटस्तरीय व जिल्हा स्तरीय निवड समितीत बदल कराययाचे अधिकार जिल्हा आरोग्य सोसायटी देण्यात येत आहेत. प्रत्येक गटासाठी (BLOCK) गटस्तरीय निवड समिती स्थापना करताना त्यामध्ये जास्तीत जास्त लोक- प्रतिनिधींचा व स्थानिक मान्यवर नागरिकांचा समावेश होईल हे पहावे. उदा. या समितीमध्ये ग्राम पंचायत सरपंच महिला ग्राम पंचायत सदस्य, अंगणवाडी कार्यकर्ती, पोलीस पाटील, बचत गट अध्यक्ष , खाजगी वैद्यकीय व्यवसायीक, यांचा समावेश करता येऊ शकेल. तालुका स्तरावरील समितीमध्ये पंचायत समिती सभापती, महिला पंचायत समिती सदस्य, जिल्हा परिषद सदस्य, इत्यादी लोक प्रतिनिधींचा समावेश करता येऊ शकेल. तसेच जिल्हा स्तरीय समितीमध्ये जिल्हा

सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव
 सर्व विभागीय आयुक्त,
 सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर वाळता)
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
 सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकारी,
 सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक,
 सर्व संपर्क अधिकारी,
 सर्व उपसंचालक, आरोग्य सेवा मंडळ,
 सर्व सहायक संचालक, आरोग्य सेवा
 सर्व अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा
 अतिरिक्त संचालक, कुटुंब कल्याण ब्युरो, आरोग्य सेवा, पुणे.
 युएनएफपीए/युनिसेफ
 खाजगी सचिव, गा. मुख्य मंत्री / मा. उपमुख्यमंत्री
 खाजगी सचिव (मा. मंत्री (आरोग्य) / मा. राज्यमंत्री आरोग्य)
 सर्व खाजगी सचिव (मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री)
 अपर मुख्य सचिव (आरोग्य व कु.क.) यांचे स्वीय सहायक, सा. आ. वि. मंत्रालय, मुंबई
 आयुक्त (कुटुंब कल्याण) यांचे स्वीय सहायक, सा. आ. वि. मंत्रालय, मुंबई
 सह सचिव (श्रीमती विश्वास) यांचे स्वीय सहायक, सा. आ. वि. मंत्रालय, मुंबई
 सर्व कार्यासने सार्वजनिक आरोग्य विभाग मंत्रालय, मुंबई
 नियुक्त नस्ती - आरोग्य -७ (अ)/ आरोग्य-७ ब, सा. आ. वि. मंत्रालय, मुंबई

परिषद अध्यक्ष/उपअध्यक्ष, जिल्हा परिषद आरोग्य सभापती, जिल्हा परिषद समाज कल्याण सभापती, जिल्हा परिषद कृषी सभापती, जिल्हा परिषद महिला जाल कल्याण सभापती यांचा समावेश करता येऊ शकेल.

5. यापूर्वीच्या "सर्वोत्कृष्ट आरोग्य गृह" योजनेमध्ये १० निर्देशक बाबींचा (Indicators) समावेश करण्यात आलेला आहे. या निर्देशक बाबींमध्ये जर बदल करावयाचा असेल अथवा नवीन निर्देशक बाबी अंतर्भूत करावयाच्या असतील तर त्या अंतर्भूत करण्याचे जिल्हा आरोग्य सोसायटीस देण्यात येत आहेत. उदा. प्रत्येक घरामध्ये शौचालय, मुलीचे लग्नाचे वय इत्यादी. तथापि अशा निर्देशक बाबी अंतर्भूत करण्यापूर्वी त्यास शासनाची पूर्व मंजूरी आवश्यक आहे.
6. या योजनेकरीता देण्यात येणाऱ्या निधीसामध्ये वाढ करावयाची असल्यास आपल्या स्तरावर वाढ करता येऊ शकेल. यासाठी (अ) ग्राम स्वच्छता व आरोग्य समितीचा निधी (ब) प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या रुग्ण कल्याण समितीचा निधी व अंबाधित निधी (क) ग्रामीण रुग्णालयाच्या रुग्ण कल्याण समितीचा निधी व अंबाधित निधी (ड) जिल्हा आरोग्य समितीचा अंबाधित निधी वापरता येऊ शकेल.
7. या योजनेला व्यापक स्वरूपात प्रसिध्दी देण्यासाठी आरसीएच आयईसी व एनआरएचएम चा निधी वापरता येईल. संत गाडगेबाबा स्वच्छता अभियानासारखी प्रसिध्दी या योजनेसही देण्यात यावी.
8. या प्रकरणी सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकार्यांनी स्थानिक वृत्त पत्रांमध्ये प्रेस नोट दिव्यास या योजनेस प्रसिध्दी मिळू शकेल त्यामुळे त्यांनी अशी प्रेस नोट त्वरित द्यावी.
9. या योजनेची माहिती पंथायत समितीच्या सर्व सदस्यांना जिल्हा परिषदेच्या सर्व सदस्यांना, सर्व विधान सभा सदस्यांना व सर्व विधान परिषद सदस्यांना देण्यात यावी.

राज्य स्तरावर या योजनेची अंमलबजावणी व सनियंत्रणाची जबाबदारी आयईसी ब्युरो, मुणे धांदी राहिल.

(*Wink*)

(शोमिता विश्वास)

सह सचिव, तथा सदस्य

कार्यकारी समिती राज्य आरोग्य सोसायटी

प्रति,

संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई

संचालक, राज्य ग्रामीण आरोग्य अभियान, आरोग्य भवन, मुंबई

M 10 89-1
Asha revised GR